

**A Kelet-Pesti Tankerületi Központ iskoláinak
2024. évi kompetenciamérés eredményei alapján
történő összehasonlító vizsgálata**

Készítette:

Edényi László

Bevezető

Az összehasonlító vizsgálat célja az az adatok komplex szemléletű elemzése, illetve az adatok összehasonlíthatóvá tétele. A tanulmány készítőjét nem az ítékezés és a rangsorok készítése motiválja, hanem az hogy segítse az iskolákat a jövőben a jobb eredmények eléréséhez, illetve a Tankerületi Központ figyelmét ráirányítsa a kompetenciafejlesztés terén szerzett jó gyakorlatokkal rendelkező iskolák tapasztalataira. Emellett minden szakmai alapú döntéshez szükséges a megfelelő mélységű információszerzés. A kompetenciamérés terén szerzett információk jelenleg talán a legnagyobb objektivitással bíró adatok az iskolákban folyó szakmai munkáról, még akkor is, ha az adatgyűjtésben és a mérés lebonyolításában számos hiányosság és bizonytalanság jellemzi az országos kompetenciamérést. Ilyenek pl, hogy a szövegértés tekintetében nem számolnak az adatok a nem magyar anyanyelvű tanulókkal, vagy az adathalmaz nem kezeli másképpen a részképesség-zavaros tanulók eredményeit, illetve természetesen nem csak ezek a kompetenciaterületek fejlesztése fontos az iskolában stb...

A 2022-24. évben végzett kompetenciamérés pedig tovább nehezítette az adatok összehasonlítását. 2022-től ugyanis digitális kompetenciamérést bonyolít le az Oktatási Hivatal és megváltoztatta az adatokhoz való hozzáférés módját is. Az adatok egy adatvizualizációs felületről tölthetők le, ami optikai szempontból lényeges újítás, viszont sokkal kevesebb információ áll a kutatást végző rendelkezésére, mint az előző években. Nem látunk osztályra vonatkozó adatokat, nem ismerünk kiemelkedő teljesítményű iskolákat, nem áll rendelkezésre hátránykiegyenlítésre és fejlesztő tevékenységre vonatkozó információ, illetve minimális azon iskolák száma, amelyek CSH index-szel rendelkeznek (2023-ban az általános iskolák közül egész Budapesten 15, illetve 17 iskola, a középiskolák közül egész Budapesten 12 iskola, míg 2024-ben általános iskolák közül egész Budapesten 24 illetve 27, középiskolák közül Budapesten 34 iskola). Ez azzal magyarázható, hogy az online kérdőívek visszaküldésének tényét az iskolák körülményesebben tudják ellenőrizni, így pedig nehéz a szülőket a virtuális térben elvégzendő feladattal kapcsolatban ösztökélni. Emellett le kell szögezni azt is, hogy a papíralapú mérés és az online mérés módszertani szempontból korrekt módon nem hasonlítható össze, mert az adatfelvétel módjának megváltoztatása befolyással van a végeredményre.

Az adatok összehasonlítását mégis meg kell kísérelni, mert az iskolák teljesítményéről képet kell alkotni a fenntartónak és a döntéshozóknak is, viszont nem lehet abszolutizált az eredményként kapott mutató, hiszen segítségével képet kapunk ugyan az iskolai kompetenciafejlesztés sikerességéről, de az iskolai munka összes területét természetesen nem tudjuk megítélni. Természetesen az ismeretátadásról, a lemorzsolódásról, a szocializációs tevékenységről stb. csak más mutatók elemzése révén tudunk képet alkotni, ennek az adathalmaznak az elemzése ezeknek az iskolai munkában fontos területeknek a mérésére nem megfelelő. A kompetenciafejlesztés terén elért eredményesség azonban, ha nem is abszolutizált, de egy nagyon fontos mutató, mert a matematikai-logikai gondolkodás és a szövegértés, mint kulcskompetenciák alapvetően meghatározzák a tanulási eredményességet, illetve a munkaerőpiaci elhelyezkedés lehetőségeit. Az elért eredmények sokszor hibaszázalékon belüli különbségeket mutatnak és pillanatnyi rangsorok felállításához vezetnek. Az eredmények elemzése során viszont nem annyira a pillanatnyi értékek, mutatók a fontosak, hanem a 3-4 év távlatából felállítható tendenciák, a tartós jó teljesítmény, az ingadozások, vagy a tartósan gyenge teljesítmény. Az elemzést végzők számára érdemes ezen

tendenciák okaira rámutatni és a jelenségek feltárásával a jövőre vonatkoztatva megoldásokat keresni.

A 2024. évi mérés sajátosságai

A 2024 tavaszi kompetenciamérés a harmadik olyan mérés volt, ami online rendszerben zajlott és a mérések lebonyolítási időszakában már kevesebb ízben is értesültek a szervezők rendszerhibákról, vagy lebonyolítási hiányosságokról. Ezek az adatfelvétel során jelentkező zavarok mindenképpen hatással voltak a mérés eredményére (2022-ben és 2023-ban ezek a hibák gyakoribbak voltak). Ezen kívül meghatározó változás a körülmények tekintetében az is, hogy a családi háttérindexre vonatkozó háttérkérdőívek milyen arányban érkeztek vissza a mérés szervezőihez. Sajnos az a tapasztalat, hogy a digitalizált mérések alkalmazása során kisebb a szülői hajlandóság a háttérkérdőívek kitöltésére. Ezt a vélelmet a 2022. évi mérés is megerősítette, majd a 2023-as mérés teljes mértékben igazolta, míg a 2024-es mérés során a nagyon eltökélt iskolák kipróbálták a szülőkből az elegendő számú kérdőívet (A kisebb tanulólétszámú, vagy a CSH index tekintetében a múltban jelentős eredményességgel rendelkező iskolákra jellemző). További változás, hogy a 2022, a 2023. és a 2024. évi mérés adatfelvétele középiskolák tekintetében az eredeti kettő kompetenciaterület mellett először egy területtel (2023: természettudomány), majd további három mérési területtel (2024: idegen nyelv, digitális kultúra és történelem) bővült. Az általános iskolák esetében pedig először kettő területtel (2023: természettudomány, idegen nyelv), majd további kettő mérési területtel (2024: digitális kultúra és történelem). Mindez azt eredményezi, hogy az iskolák márciustól május végéig egy mérési dömpingnek vannak kitéve, amihez nagyon nehéz alkalmazkodni, mert a mérések mellett párhuzamosan az oktatási tevékenységet is végezni kell.

Ezek mellett a különbségek mellett egy nagyon fontos tartalmi tényező hiányzik a mérés eredményére vonatkozóan: az iskolák fejlesztő tevékenységére vonatkozó adat nem jelent meg az összefoglaló jelentésekben, így egy nagyon fontos mutató nem áll rendelkezésre, ha az online mérést össze akarjuk hasonlítani a papíralapú mérésekkel. Igazán az a lehetőség mutatkozik, hogy a 2023. évi és a 2024. évi mérések eredményeit összehasonlítsuk, illetve az országos átlagokhoz viszonyítsuk az iskolai eredményeket.

Így kijelenthető, hogy ezt a mérést külön kell kezelni, az előző mérésekkel való összehasonlításnak nincs igazán szakmai alapja. Mivel a 2023. évi mérések további újításokat hoztak (a mérés körülményei tekintetében új jellegű nehézségekkel birkóztak az iskolák (2+2 hónapon keresztül zajló folyamatos mérés, tantermi és tanári kapacitás hiánya stb.) és ezek a jellemzők a 2024. évi mérés tekintetében is jelen voltak, így az előző évi adatokhoz már több mérés távlatában sem tudunk korrektül viszonyítani.

A figyelembe vett tényezők

- **a, Országos átlaghoz való viszonyítás:** Megmutatja, hogy az iskola és az iskolatípus eredményei hogyan viszonyulnak az országos eredményekhez. A laikus szemlélők általában csak ezt az értéket szokták nézni, ami önmagában nem mond semmit az iskolai munkáról, hiszen a családi környezet, vagy a tanulók által elért korábbi eredmények nélkül ezek az adatok kifejezetten gátolják az éleslátást. Javaslom, hogy önmagában ezt az adatot ne tegyék az elemzés során viszonyítási alapnak. A budapesti iskolák számára egyébként **a régiós átlaghoz való viszonyítás** (a budapesti 10-15%-kal magasabb az országos átlagnál) egy kicsivel világosabb képet

mutat, mivel a fővárosi iskolák hasonló szociokulturális közegben végzik a munkájukat (nagyvárosi környezet, információhoz való hozzájutás hasonlósága), annak ellenére, hogy jól tudjuk milyen különbségek mutatkoznak egyes városrészek adottságai között. Új elemként az idei évben feltüntettem a Kelet-Pesti Tankerület átlagát is.

- **b, Előző évi eredményhez való viszonyítás:** Ennek az adatnak az elemzése sok kérdést felvet, hiszen más a tanári összetétel az adott évfolyamokon, vagy máshogy alakult a beiskolázás sikeressége stb. Tájékoztató jelleggel mégis érdemes megjeleníteni a tendenciák alakulása miatt, mert elsősorban saját magunk teljesítményét kell mérni, önmagunk munkáját kell összehasonlíttatunk az előző évvel. Emellett ezek az adatok még mindig több állandó tényezőt rejtenek (ugyanaz a tanulási környezet, érdemben változatlanok a helyi követelmények stb.) mint más területeken mért mutatók.
- **c, A családháttér-index:** Nemzetközi és hazai tanulmányok mind alátámasztják, hogy a tanulók háttére, otthoni körülményei jelentős mértékben meghatározzák képességeik, eredményeik alakulását. A családháttér-index értékét a tanulói kérdőív néhány kérdésére adott válasz alapján számították ki. A következő változók bizonyultak szignifikánsnak:
 - az otthon található könyvek száma
 - a szülők iskolai végzettsége
 - található-e a család birtokában legalább egy számítógép
- A családháttér-index értéke a tanulók képességében mutatkozó különbségek 20-28%-át magyarázza meg. Sajnos Magyarországon a hátránykiegyenlítés terén kevés iskola büszkélkedhet értékes tapasztalatokkal, inkább jellemző, hogy az iskolák újratermelik az otthonról hozott előnyöket és hátrányokat. Ebben a mutatóban is vannak hiányosságok (a szövegértés tekintetében nem számolnak az adatok a nem magyar anyanyelvű tanulókkal, vagy az adathalmaz nem kezeli másképpen a részképességzavaros tanulók eredményeit, vagy az otthon található könyvek száma ma már nem teljes mértékben tanúskodik a szociokulturális környezetről).

Sajnos, mint már a bevezetőben említettem országosan nagyon kevés iskola esetében áll rendelkezésre CSH index, a 2023-as mérés tekintetében a Kelet-Pesti Tankerületi Központban nem volt olyan iskola, amelynek lett volna ilyen jellegű adata. 2024-ben az általános iskolák közül a Bem J, Fekete István és a Szent László Ált. Isk, a középiskolák közül pedig a Zrínyi Miklós Gimnázium rendelkezett adatokkal. Amíg a 2022 előtti mérési elemzésekben az adatok között egy pontos várható eredmény volt megjelölve és megjelent az is, hogy mennyire szignifikáns az eltérés, most csak egy szimbólum (smile) jelzi a várható szinthez viszonyított eredményt.

- **d, Kiemelkedő teljesítményű iskolák listája:** Az Oktatási Hivatal által készített összesítés, amely a mérésben részt vevő iskolák évfolyamokra és kompetenciaterületre vonatkozó eredményeit veti össze a várható eredménnyel a hátránykiegyenlítés és a fejlesztés terén. A hátránykiegyenlítés terén kiemelkedő iskolák táblázata az adott évben a családi háttérindex alapján várható eredménynél szignifikánsan jobb teljesítményt nyújtó

iskolákat sorolja fel, kiemelve, hogy az elmúlt években hányszor szerepelt az adott iskola a listában. Sajnos ez az adat 2022 óta nem áll rendelkezésre.

Az eredmények bemutatása és rövid elemzése

Középiskolák

A Kelet Pesti Tankerületi Központ fenntartásában négy gimnázium működik. Az összehasonlító elemzést a 10. évfolyamos osztályokra tudjuk érvényesíteni, mert a négy gimnázium mindegyikében rendelkezünk ezen az évfolyamon kompetencia eredménnyel.

A **piros** szín jelentése: az iskola eredménye jobb az országos átlagnál és a budapesti átlagnál.

A **sárga** szín jelentése: az iskola eredménye jobb az országos átlagnál, de nem gyengébb a budapesti átlagnál.

Az eredmények bemutatása és rövid elemzése

Kelet-Pesti Tankerület 10. évfolyam Matematikai-logikai gondolkodás

2023 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól 1638 és a Bp. átlagtól 1673 való eltérés	2024 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól (1623)és a Bp. átlagtól (1661) való eltérés
Balassi	1934	+296	Balassi	1928	+305, +267
Szt László	1800	+162	Szt László	1770	+147, +109
Zrínyi	1754	+116	Zrínyi	1752	+129, + 91
Körösi	1663	+25	Körösi	1521	-102, -140

A gimnáziumok többsége az országos átlag felett teljesít, a Balassi eredménye az országos élmezőnyhöz sorolható,

Környező iskolák eredményei (X. XVII, XIV, XIX, XVIII)

2023 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól (1638) és Bp-i átlagtól (1673) való eltérés	2024 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól (1623) és Bp- i átlagtól (1661) való eltérés
Károlyi Gimnázium	1817	+179	Karinthy Frigyes Gimn	1889	+266, +228
Álmos Vezér Gimn. (Zugló)	1773	+135	Károlyi Gimn.(Kispest)	1789	+166, +128
Gyakorló u. Közgazdasági (Kőbánya)	1748	+110	Sylvester János Gimn.	1752	+129, + 91

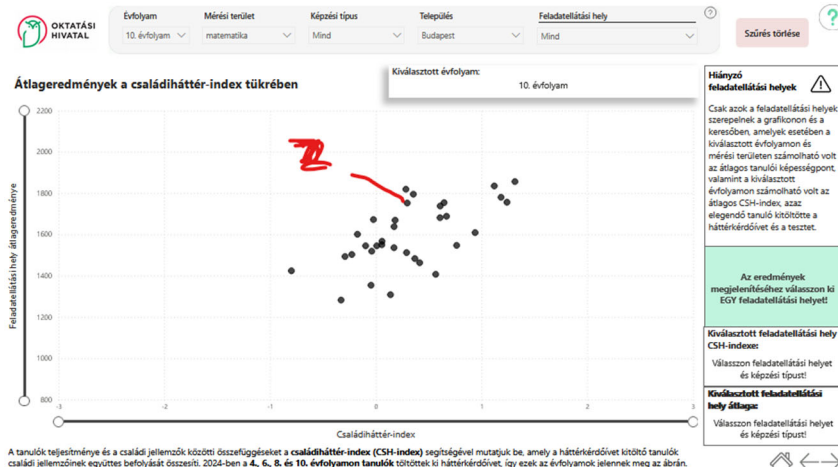
Pataky Technikum (Kőbánya)	1695	+57	Gyakorló u. Közgazdasági (Kőbánya)	1745	+122, +84
Deák Gimnázium (Kispest)	1669	+31	Pál Apostol Gimnázium	1701	+78, +40
			Pataky Technikum (Kőbánya)	1698	+75, +37
			Sztehlo Gábor Gimnázium	1688	+65, +27
			Békésy György Technikum	1643	+20, -18
			Deák Gimnázium (Kispest)	1617	-6, -44
			Álmos Vezér Gimnázium (Zugló)	1579	-44, -82

Középiskolák 10. osztály matematika CSH index alapján

A 10. osztály mérési adatai azonban mélyebben értelmezhetőek a CSH index figyelembe vételével. (lásd intézményi összefoglaló jelentés 5. oldal). A jelen táblázatban feltüntetett számadat csak azt mutatja, hogy a tanulók szociokulturális helyzete hogyan viszonyul a tágabb környezetükhöz (a pozitív jel azt jelenti, hogy magasabb).

2023	CSH indextől való eltérés	2024	CSH indextől való eltérés
Balassi	n.a	Zrínyi Gimnázium	+0,3, Szignifikánsan jobb
Körösi	n.a	Balassi	n.a
Szt László	n.a	Körösi	n.a
Zrínyi	n.a	Szt László	n.a

2024-ben egész Budapesten 33 iskolának van mérhető CSH indexe. A környező iskolák közül a **+0,67 a Stehlo** mutatója, ami azt jelenti, hogy jobb szociokulturális háttérrel rendelkeznek, mint a zrínyisek. A **Z**-vel jelölt pont a Zrínyi.

A Zrínyi Gimnázium CSH index alapján elért eredménye szignifikánsan jobb a várható értéknél.(lásd intézményi összefoglaló jelentés 5. oldal).

Kelet-Pesti Tankerület 10. évfolyam szövegértés

2023 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól 1583 és a bp-i 1621 átlagtól való eltérés	2024 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól (1566) és a bp-i átlagtól (1604) való eltérés
Balassi	1839	+256	Balassi	1827	+261 +223
Szt László	1754	+171	Zrínyi	1716	+150 +112
Zrínyi	1746	+163	Szt László	1691	+125 +87
Körösi	1565	-18	Körösi	1526	-40 -78

A középiskolák a szövegértés területén is általában az országos átlag felett teljesítenek. A Balassi eredménye az országos élmezőnyhöz sorolható.

2023 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól 1583 és a bp-i 1621 átlagtól való eltérés	2024 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól (1566) és a bp-i (1604) átlagtól való eltérés
Károlyi	1796	+ 213	Karinthy	1794	+228, + 190
Álmos vezér	1668	+ 85	Károlyi	1734	+168, +130
Gyakorló u. Közgazdasági	1643	+60	Sylvester	1686	+120, +82
Pataky	1619	+36	Pál Apostol	1664	+98, +60
Deák	1615	+32	Keleti Károly Közgazdasági	1642	+76, +38
			Álmos vezér	1636	+70, +32
			Sztehlo	1622	+56, +18
			Pataky	1615	+49, +11
			Deák	1559	-7, -45
			Békésy	1266	-300, -338

Középiskolák 10. osztály szövegértés CSH index alapján

A 10. osztály mérési adatai azonban mélyebben értelmezhetőek a CSH index figyelembe vételével. (lásd intézményi összefoglaló jelentés 5. oldal). A jelen táblázatban feltüntetett számadat csak azt mutatják, hogy a tanulók szociokulturális helyzete hogyan viszonyul a tágabb környezetükhöz (a pozitív jel azt jelenti, hogy magasabb).

2023	CSH várt értéktől való eltérés	2024	CSH várt értéktől való eltérés
Balassi	n.a	Zrínyi	+0,3 Szignifikánsan jobb
Körösi	n.a	Balassi	n.a
Szt László	n.a	Körösi	n.a
Zrínyi	n.a	Szt László	n.a

A Zrínyi Gimnázium eredménye 2024-ben szignifikánsan jobb, mint a várt érték (lásd intézményi összefoglaló jelentés 5. oldal). 2023-ban nem rendelkezünk adatokkal.

Középiskolák 10. osztály Természettudomány

A természettudományra vonatkozó mérések 2022-ben kezdődtek.

2023 iskola	eredmény	országos átlagtól (1732) és a bp-i (1751) átlagtól való eltérés	2024 iskola	eredmény	országos átlagtól (1715) és a bp-i (1733) átlagtól való eltérés
Balassi	1924	+192	Balassi	1948	+233, +215
Szt László	1836	+104	Zrínyi	1758	+43, +25
Zrínyi	1776	+44	Szt László	1744	+29, +11
Körösi	1678	-54	Körösi	1614	-101, -119

A természettudomány országos átlag eredménye a 6 osztályos és a 8 osztályos gimnáziumok eredményét is tartalmazza, illetve a technikumok eredményét nem foglalja magában, ezért az országos átlag értéke közelít a 4 évfolyamos középiskolai átlaghoz. A Balassi eredménye az országos élmezőnyhöz sorolható.

A 10. osztály mérési adatai azonban mélyebben értelmezhetőek a CSH index figyelembe vételével. (lásd intézményi összefoglaló jelentés 5. oldal). A jelen táblázatban feltüntetett számadat csak azt mutatják, hogy a tanulók szociokulturális helyzete hogyan viszonyul a tágabb környezetükhöz (a pozitív jel azt jelenti, hogy magasabb).

2023 iskola	CSH várt eredménytől való eltérés	2024 iskola	CSH várt eredménytől való eltérés
Balassi	n.a	Zrínyi	+0,3 Szignifikánsan jobb
Körösi	n.a	Balassi	n.a
Szt. László	n.a	Körösi	n.a
Zrínyi	n.a	Szt. László	n.a

2024-ben a Zrínyi Gimnázium eredménye szignifikánsan jobb, mint a várt érték (lásd intézményi összefoglaló jelentés). 2023-ban sajnos nem rendelkezünk adatokkal.

Környező iskolák eredményei

2023 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól (1732) és Bp-i átlagtól (1751) való eltérés	2024 Iskola	eredmény	orsz. átlagtól (1715) és Bp-i átlagtól (1733) való eltérés
Károlyi	1812	+80	Karinthy	1898	+183, +165
Álmos Vezér	1774	44	Károlyi	1836	+121, +103
Deák	1724	-8	Sylvester	1821	+106, +88
Keleti Károly Közgazdasági	n.a	n.a	Sztehlo	1729	+14, -4
Pataky	n.a	n.a	Pál Apostol	1715	0, -18
			Deák	1637	-78, -96
			Álmos Vezér	1545	-170, -188

Kiemelkedő teljesítményű iskolák

A legalapvetőbb információ a tanulók szövegértés és matematika teljesítményét jellemző iskolai, telephelyi átlagpontszám. Ebből kiindulva mindenki meg tudja ítélni, hogy egy adott iskola hogyan teljesít az országos átlaghoz, illetve a hozzá hasonló méretű, elhelyezkedésű és típusú iskolák átlagához képest. **Ugyanakkor egy iskola teljesítményét és az ott folyó pedagógiai munka nehézségét és minőségét valójában nem ez, a rangsorban elfoglalt helyezés jellemzi a legjobban, hanem az, hogy egy tanári kar milyen társadalmi összetételű és milyen előzetes tudással rendelkező tanulócsoporttal érte el az átlagpontszámában megjelenő eredményt.** Az Országos kompetenciamérés telephelyi jelentései a hozzáadott pedagógiai értéket leíró adatok segítségével erről a teljesítményről is számot adnak.

Hátránykiegyenlítés és a tudás fejlesztése

Magyarországon nagyon erős az összefüggés a tanulók társadalmi státusza és iskolai teljesítménye között, olyannyira, hogy egy tanulócsoport átlagos családi háttere alapján „megjósolható”, pontosabban megbecsülhető annak a csoportnak a várható tanulmányi teljesítménye.

Az OH adatai alapján azonosíthatók az olyan iskolák, amelyek jobb eredményt érnek el, mint az tanulók családi háttere alapján várható volna.

Ezek azok az intézmények, amelyek pedagógiai munkájukkal eredményesen ellensúlyozzák tanulók hátrányos helyzetét, ezzel is szolgálva a társadalmi mobilitást. A magasabb átlagteljesítményű intézmények esetében ugyanez azt jelenti, hogy kiválóan építenek diákjaik biztos családi hátterére, és eredményesen gondozzák a rájuk bízott tehetségeket.

Hasonlóan erős az összefüggés a tanulók előzetes tudása, azaz a korábbi mérési eredményei és a várható teljesítménye között. A korábbi mérési eredményekből „megjósolható”, pontosabban megbecsülhető a gyerekek későbbi teljesítménye.

Az Oktatási Hivatal 2020-ig számon tartotta a kompetenciaméréseken a vártnál szignifikánsan jobb eredményt elérő iskolákat. A hátránykiegyenlítő és a fejlesztő tevékenység révén lehet felkerülni a listára. Mivel a 2022 -2024 évi mérések teljesen más rendszerben zajlottak, a fejlesztő tevékenységre vonatkozó adatok nem tekinthetőek validnak és így azok megjelenítésétől a mérési összesítőkben eltekintettek.

A hátránykiegyenlítő tevékenységre vonatkozóan pedig az látszik, hogy mivel rendkívül alacsony számban érkeztek vissza a CSH indexre vonatkozó kérdőívek, a Kelet-Pesti Tankerületben érdemben nem lehetett a hátránykiegyenlítés terén eredményt számolni.

Budapest, 2025. 05. 06.

Edényi László